

Till Finansdepartementet
STOCKHOLM

Remissvar från riksorganisationen Hela Sverige ska leva

2023 08 21

Till mailadress: fi.registrator@regeringskansliet.se kopia david.troeng@regeringskansliet.se

Frågor om dagens och framtidens utmaningar på konnektivetsområdet

Diarienummer Fi2023/01693

Vi är en riksorganisation vars syfte är att ge allmännytta genom att verka för goda villkor i hela landet, en god landsbygdsutveckling och en god balans mellan stad och land. Vi företräder byarörelsen och stöts av medlemsorganisationer som vill att Hela Sverige ska leva.

Vi är tacksamma för möjligheten att svara på frågorna om dagens och framtidens utmaningar på konnektivetsområdet och svarar nedan på respektive fråga från frågeunderlaget.

Vi har varit aktiva i frågan om bredbandsutbyggnad och god mobiluppkoppling i hela landet i många år. Vi sitter sedan länge med i Bredbandsforum. Vi tog över Byanätsforum från Bredbandsforum och utvecklade tillsammans med bredbandsföreningar och samarbetsorganisationer Byanätsforum till den självständiga och livskraftiga organisation det är idag. Vi har också många av våra medlemmar som varit delaktiga i utbyggnaden. Vi har varit en aktiv del i frågan sedan starten.

Digital infrastruktur är en av de viktigaste frågorna för oss då det är en avgörande del i om man kan bo och leva i hela Sverige.

Det är lätt att man bara byter namn och fortsätter som förut. Vi tycker att benämningen ”konnektivetsområdet” är svår och obegriplig, ett nytt modeord i branschen. Därför kan man fundera på hur man ska benämna detta framtida arbete.

Det är framför allt av största vikt att beakta att vi inte på långa vägar är klara med utbyggnaden och att utrullningen av 5G kommer kräva oerhört mycket för att den inte ska medverka till att områden blir helt utan uppkoppling. Vi har sett en försämring av mobilnätet i delar av landet under senaste tiden. Det är också så att vi sakar fiberutbyggnad i nära hälften av lands- och glesbygder och att det finns en stark trend att andra lösningar ska ersätta fiber som riskerar att skapa A- och B-lag i den digitala världen.

Vi kopplar alla våra svar mot målen i vår övergripande målbild som är denna:

100 % uppkopplade med likvärdiga förutsättningar.

1. I alla Sveriges kommuner ska hushåll och företag täckas av ett gigabitnät senast 2030.
2. Offentligt stöd ska enbart ges till utbyggnad av tekniker som skapar förutsättningar för att möjliggöra en gigabituppkoppling.
3. Sveriges fasta och mobila digitala infrastruktur ska vara av tillräckligt hög kvalitet så att den är tillgänglig och tillförlitlig under dygnets alla timmar i syfte att skapa förutsättningar för användarnas olika behov.
4. Alla befolkade områden ska täckas av 5G senast 2030.

Användning av konnektivitet och delaktighet

Fråga: För att människor och verksamheter ska kunna få nytta av infrastrukturen krävs exempelvis både kunskap och ekonomiska förutsättningar. Infrastruktur skapar utvecklingsmöjligheter inom exempelvis samhällsservice, kultur, verksamhetseffektivisering, livsqualität och hälsa. Beskriv hur användningen kan komma att förändras. Vad krävs för att möta behoven och för att maximera nyttan? Krävs något utöver fysisk tillgång till infrastruktur för att alla ska ha möjlighet att dra nytta av elektroniska kommunikationstjänster?

Vi har sett en snabb utveckling när det gäller behov och användning av digitala lösningar de senaste åren. Idag krävs en stabil uppkoppling var vi än är och vilken tid på dygnet det än är. I vår vardag, vårt arbete och våra hem är vi alltmer uppkopplade. Det handlar om att kunna bo och verka i hela Sverige, både för privatpersoner och företag. Vilka behoven kommer vara i framtiden kan vi bara sja om, men med största sannolikhet kommer behoven av en ökad bandbredd öka, samtidigt som det kommer ställas krav på en robusthet i näten. Utan en trygghet i användandet kommer de digitala lösningarna inte få den utbredning som önskas. Fortsatt utbyggnad behöver därför göras med framtidens behov i åtanke.

I Sveriges lands- och glesbygder är avstånden mellan husen ofta stora. Där digitala lösningar kanske behövs allra mest på grund av långa avstånd är många gånger där uppkopplingen är som sämst. Då kan användaren inte ta del av de tjänster och lösningar som erbjuds. En snabb och säker uppkoppling med god kvalitet för alla är en grund för en likvärdig digitalisering i landet. Det är först då digitala lösningar kan nyttjas till fullo och av alla.

I de landsbygdskommuner som finns ser vi att uppkopplingen är sämre. Då kan dubbla system behövas för att nå alla kommunmedborgare med likvärdiga möjligheter. Detta skapar merkostnader och är inte bra för någon.

För företagare är det av största vikt att kunna utveckla sin verksamhet och i mångt och mycket kommer det ske genom teknikutveckling. Vi har exempel på företagare som tvingats flytta på grund av brist på tillgång till digital infrastruktur.

Idag frågar husköpare efter fiberuppkoppling. Många jobbar delvis hemifrån det blir allt större mängder data som ska skickas och tas emot. För att se en positiv utveckling och skapa möjligheter för att kunna leva och bo i hela landet är digital infrastruktur av största betydelse.

Tillgång till digital infrastruktur

Fråga: Möjligheten att vara uppkopplad är avgörande för människor, verksamheter och maskiner. En väl fungerande och tillgänglig digital infrastruktur är en grundläggande förutsättning för samhällets digitalisering. Beskriv önskad målbild. Vad krävs för att nå målbilden? Alla har behov av att kunna använda grundläggande tjänster. Beskriv utvecklingen för grundläggande tjänster och vad det innebär för krav på uppkoppling?

Vi ser framför oss ett modernt uppkopplat land med lokala samhällen. Urbaniseringen avtar när digitaliseringen möjliggör att jobb, kultur och service inte längre är kopplat till städerna utan människan kan bo var som helst och ändå ta del av det mesta. I det GLOKALA samhället har en flerkärnig struktur av små och medelstora orter/noder vuxit fram. Den bygger på småskalighet och består av ett kollektivt samhälle med delningsekonomi och relationsbyggande i grunden. Ett stort förtroende har skapats mellan människor och komplexa logistiklösningar och samhällsservice etablerats. Samhället är decentraliserat med lokala självförsörjande noder över hela Sverige – på landsbygden och i staden. I staden kopplas de mindre kvartersnoderna ihop med en större stadsnod. Noderna skapar kraft genom samordning, sociala nätverk, co-working spaces, multifunktionella utrustningar, mötesytor och tillgång till super-VR. Cirkulära processer har skapats och kretsloppen är lokala avseende ekonomi, material, energi, råvaror och till viss del även produkter. Ett resurseffektivt samhälle har skapats genom att värdesätta de råvaror och de mänskliga egenskaper som finns i närområdet. Här uppstår samarbeten och interaktion mellan människor. Med hjälp av digitaliseringen är världen alltid närvarande. ”Back to basic” är en norm och resurser transporteras inte längre runt jorden. I stället produceras huvuddelen av det vi behöver lokalt. Även energin produceras i självförsörjande system där noderna har ett eller flera egna smarta elnät som effektivt genererar el från sol, vind och vatten. Det finns ett stort ansvarstagande och förbrukning, återvinning och lagring av energi optimeras.

[Samhället om 30 år Det urgala och lokala](#)

Däriigenom kan digitaliseringens möjligheter bli tillgängliga för alla i Sverige, oavsett var i landet man bor. För att nå målbilden med 100 procent behövs utökade satsningar som utjämnar de digitala klyftorna mellan stad och land som idag finns. Det innebär ett fibernät som är utbyggt till alla fastigheter: boende och företag. Och ett väl fungerande mobilnät som funkar i hela Sverige när man är mobil. Med tanke på att Sverige kunnat bygga el, telefon och VA nät till alla fastigheter borde även fiberutbyggnad kunna genomföras.

Förutsättningar för utbyggnad av digital infrastruktur

Fråga: Utbyggnaden av infrastruktur för konnektivitet är marknadsdriven med stöd från samhället där det saknas förutsättningar för kommersiell utbyggnad. Exempelvis kan både praktiska och administrativa hinder försvåra utbyggnaden. Beskriv eventuella hinder och önskad målbild för fortsatt utbyggnad av infrastruktur. Vad skulle behövas för att nå målbilden? Kan tekniska framsteg förändra förutsättningarna?

Många av de områden som står kvar för utbyggnad av digital infrastruktur är kostsamma att bygga ut och saknar förutsättningar för kommersiell utbyggnad. I utbyggnaden hittills har vi sett att bredbandsföreningar utgjort en viktig aktör för att bygga nät till en låg kostnad i områden där kommersiella aktörer inte haft intresse av att bygga.

Det är två viktiga delar i detta. Det ena att säkra en stabil och långsiktig finansiering, det andra är att skapa smarta system och incitament för utbyggnaden.

Enligt PTS siffror 2019 saknades 22 miljarder för att bygga ut fiber för att nå det nuvarande bredbandsmålet. Vi ser att en säker och långsiktig finansiering av digital infrastruktuursatsning för att nå de nya målen är av största vikt.

<https://bredbandsforum.se/nyheter/22-miljarder-kraevs-foer-att-naa-bredbandsmaal-till-2025-enligt-post-och-telestyrelsen/#>

PTS har i sitt regleringsbrev uppdrag att främja de lokala byanäten när de söker bredbandsstöd. Hittills har ändå bara en ytterst liten del av de avsatta medlen tillfallit bredbandsföreningarna, detta dels på grund av att systemet idag gynnar de större aktörerna. Det behöver förändras och vi ser ett behov av fortsatta satsningar som skapar förutsättningar för bredbandsföreningar att bygga nya nät och bygga ut befintliga nät.

Vår målbild innebär även att alla befolkade områden ska täckas av 5G senast 2030. För att skapa förutsättningar för att bygga ut ett 5G-nät med hög kapacitet även på landsbygderna har det visat sig att det behövs en fiberutbyggnad som når långt ut. Det kan i vissa fall lösas med samhällsmaster. Men framför allt är det viktigt att ha krav på täckning i mindre kommersiella områden när auktioner av frekvenser genomförs.

Robusthet och säkerhet

Fråga: Med dagens samhällsutveckling har den digitala infrastrukturen blivit en samhällskritisk infrastruktur. För att samhället ska fungera utan allvarliga störningar ökar behovet av att stärka robusthet och säkerhet för infrastrukturen. Det försämrade säkerhetspolitiska läget har ytterligare ökat vikten av en säker och robust infrastruktur. Beskriv önskad målbild för att uppnå en robustare och säkrare digital infrastruktur. Vilka risker ser ni i dagsläget? Vad skulle krävas för att nå målbilden?

Till alla börja med måste det finnas god digital infrastruktur i hela landet. Idag är systemet oerhört sårbart. För att användandet av digitaliseringens möjligheter ska nyttjas fullt ut och kunna utvecklas krävs en möjlighet att känna en trygghet där den digitala infrastrukturen är robust och säker överallt i landet. Här finns stora fördelar med fiber som är nedgrävt och skyddat på ett annat sätt. Det är också ett system som kräver mindre energi än mobila system. En fortsatt robusthet vad gäller radioutsändningar är inte heller att förglömma samt kompletterande system som RAKEL för särskilt viktiga verksamheter. Det är bra att satsa på att bygga robusta och säkra system i fredstid. Då kan dessa användas i krigstider. Men fungerar det inte i fredstid är det liten chans att täcka upp för de bristerna i krigstid.

Konkurrenskraft

Fråga: Goda förutsättningar för tillförlitlig och säker konnektivitet kan leda till en stärkt svensk konkurrenskraft inom forskning, utveckling och näringsliv både ur ett nationellt och internationellt perspektiv. Beskriv önskad målbild för hur infrastruktur kan bidra till stärkt konkurrenskraft. Vad skulle behövas för att nå målbilden?

Vi kan bara hålla med om den beskrivningen. Att ligga i framkant vad gäller teknik har byggt Sverige starkt och framgångsrikt. Vi är bra på att anpassa oss och genom ny teknik utveckla verksamheter, i landsbygder och i städer. Men en förutsättning för det är att det finns digitala motorvägar att köra på. I detta fall är det inte en fråga om hönan eller ägget. Infrastrukturen måste finnas på plats för att förutsättningarna för att anamma ny teknik ska kunna genomföras. Vi ser stor potential i alla

verksamheter för nya digitala lösningar som skulle stärka Sveriges konkurrenskraft. I det perspektivet kan 22 miljarder ses som en satsning på företaget och samhällsinnovation och utveckling.

Klimat, hållbarhet och resurseffektivitet

Fråga: Goda förutsättningar för tillförlitlig och säker konnektivitet och en allt snabbare digitalisering av samhället kan ha såväl positiva som negativa effekter på klimatet och effektivt resursutnyttjande. Beskriv en önskad målbild. Vad behövs för att maximera de positiva och minimera de negativa effekterna?

Ett minskat resande skapar positiva effekter för klimatet. Digitaliseringen skapar förutsättningar för ett minskat resande, både gällande arbetspendling och övrigt resande, då digitala möten skapar helt nya möjligheter att ses oavsett var i världen man befinner sig.

Inte minst blev behovet och möjligheten uppmärksammas i samband med pandemin som kom 2020. Plötsligt behövde många arbeta och gå skola hemifrån och det märktes då tydligt hur viktigt det var med en god uppkoppling i hemmen för att detta skulle fungera. Pandemin ledde också till en samhällsförändring där det nya sättet att leva blev en ny vardag. Vi har de senaste åren sett en inflyttning till landsbygderna och en möjlighet till och vilja av fler att idag arbeta och verka från andra platser än de fysiska kontoren i städerna. För att maximera de positiva effekterna av ett minskat resande krävs en tillförlitlig och god uppkoppling i hela landet. Det kan leda till människor kan bo och verka, företag kan etablera sig och drivas på landsbygderna på samma sätt som i städerna. En väl utbyggd digital infrastruktur är en nödvändighet för att nå klimatmålen.

I en undersökning av RISE som gjorts på uppdrag Svenska Statsnätsföreningen visades att mobila fiberlösningar (FWA) initialt kan ha lägre investeringskostnader men att dessa i längden blir lika dyra eller dyrare bland annat på grund av energiförbrukning. Det bör i dessa tider med kapacitetsbrist vägas in i smarta lösningar för framtidens infrastruktur.

[Infrastruktursval för Sveriges bredbandsmål - en teknoekonomisk studie](#)

Statligt stöd

Fråga: Under perioden 2024 – 2027 är sammantaget 3,8 miljarder kronor avsatta för statligt stöd till bredbandsutbyggnad. Finns det, mot bakgrund av de olika utmaningarna på konnektivitetsområdet, behov av omprioriteringar/ omfördelningar för att maximera nyttan av avsatta resurser?

Idag ser vi att skillnader mellan regioner, kommuner och mellan stad och land är stora. PTS årliga kartläggning visar att Sverige är på god väg att nå regeringens nationella bredbandsmål för 2025, men att det fortfarande är långt kvar i många regioner och kommuner, många gånger hos de som har stora avstånd och där digitala lösningar kanske behövs som allra mest. En av fem boende utanför tätorter saknar tillgång till snabbt bredband, något som kan jämföras med tätbebyggda områden där siffran är en av hundra.

För alla i Sverige ska kunna vara delaktiga i och kunna ta del av digitaliseringen fördelar och möjligheter behövs politiska satsningar som innefattar hela landet. Vi behöver fortsätta bygga ut en digital infrastruktur tills alla har tillgång till en likvärdig uppkoppling.

Rapporten *Sverige inte helt uppkopplat 2025?* som skrevs av A-fokus 2021 på uppdrag av Hela Sverige ska leva och IP Only visar på behoven av ett bredare perspektiv hos politiken. Vi har kommit långt, men inte i mål.

[Sverige inte helt uppkopplat 2025?](#)

För att nå målbilden med 100 procent anser vi att följande behövs:

- Nya utökade nationella ekonomiska satsningar som utjämnar de digitala klyftorna. Satsningarna behöver innefatta hela Sverige.
- Att offentligt stöd enbart ges till utbyggnad av tekniker som skapar förutsättningar för att möjliggöra en gigabituppkoppling.
- Anpassningar i det nationella bredbandsstödet för att skapa bättre förutsättningar för landets bredbandsföreningar att ta del av det.

På vägen fram till målet behöver vi även en mer rättvisande mätning av bredbandsutbyggnaden för att skapa en verklig bild av hur uppkopplingen ser ut i hela landet. Dels en mätning av utbygganden på kommunal och regional nivå, dels en mätning av utbygganden med verkligt uppkopplade.

I den nuvarande bredbandsstrategin mäts målen på vilka som har möjlighet att koppla upp sin byggnad till en ”rimlig kostnad” (homes passed). Analyser visar att det i många fall kan röra sig om en kostnad på över 100 000 kronor trots att denna ”rimliga kostnad” enligt PTS definition är 40 000 kronor. En eventuell kommande bredbandsstrategi behöver även ha mål för vilken andel fastigheter som är verkligt uppkopplade (homes connected) samt att båda kategorierna behöver följas upp. Målet för ”homes connected” bör vara det styrande. Vidare måste tolkningen av vad som är en rimlig kostnad för uppkoppling bli striktare. Om fastigheten är rapporterad i kategorin ”homes passed” så ska den aktuella nätägaren också kunna koppla upp den för en rimlig kostnad.

Lilla Hultrum/Hammarstrand 2023 08 21

Irene Oskarsson
Ordförande

Terese Bengard
Verksamhetschef

HELA SVERIGE.

Tel växel: 010-489 13 50

info@helasverige.se

www.helasverige.se #helasverigeskaleva

www.landsbygdsriksdagen.se